

BIO DIVER SITEIT.

HART VOOR NATUUR | UITGAVE No. 2 | April | 2024

Natuurplatform Helmond is een samenwerkingsverband van in de Gemeente Helmond werkzame vrijwilligersorganisaties, die zich nadrukkelijk bezighouden met het betrekken en/of bewustmaken van burgers, overheid en ander instanties bij het belang van natuur en natuurbeleving.

Kies voor de kracht van groen

Groen geeft kracht aan mens, maatschappij en milieu...

Dat is al meer dan 80 jaar de visie én expertise van Du Pré Groenprojecten. We werken praktisch en professioneel aan advies, aanleg en onderhoud van groenprojecten bij bedrijven, overheid en instellingen.

Duurzaam en innovatief, full service én persoonlijk: **dat is onze kracht**

Slegersstraat 75
5706 AW Helmond
Nederland

0492 - 523 330
info@dupre-groenprojecten.nl
www.dupre-groenprojecten.nl

Groen moet je goed doen!

Groen voegt waarde toe aan mens, maatschappij en milieu. Maar dan moet dat groen wél doordacht aangelegd en onderhouden worden. Alleen dan heeft groen meerwaarde: nu en in de toekomst. Onze deskundige medewerkers zorgen dat uw groen het goed gaat doen. Daar is veel meer voor nodig dan groene vingers! Wij denken actief met u mee, zodat u uw groenprojecten binnen planning en budget optimaal kunt realiseren.

Van innovatief groen tot traditioneel onderhoud en van advies en aanleg tot onderhoud en nazorg: we maken er met veel kennis, vakmanschap én plezier werk van. En dat werkt gewoon goed!

Advies
Aanleg
Onderhoud
MVO vergroten

Kasteeltuin Helmond

INHOUD

UITGAVE No. 2 | April | 2024

08 | Biodiversiteit in Europa, Nederland en Helmond

Maar wat is nu eigenlijk biodiversiteit?

09 | Column: Helmond groeit.

Een column van Arno Bonte, Wethouder Milieu en Duurzaamheid Helmond

12 | Wat verstaan we onder biodiversiteit?

Biodiversiteit staat voor het complexe natuurlijke systeem van al het leven op aarde.

14 | Visie Landschapspark Kloostereind

In Kloostereind staat behoud van het cultuurhistorisch landschap op de eerste plaats, een gebied waar de boeren kunnen boeren.

15 | Crowdfundingactie Kloostereind

Geef natuur een kans, helpt u mee?

15 | Column: Ecotoerisme

Een column van Brigitte van de Koeving, Klimaatburgemeester.

18 | De Voorstee en biodiversiteit

Bij de Voorstee zijne elke week bezig met biodiversiteit, op veel verschillende manieren.

04

Jurrius Helmond

Wanneer je met Helmonders praat over fruit, gezond fruit en kopen van fruit, dan valt al snel de naam van fruitteller Jurrius. Aan de Goorsebaan nabij Lungendonk is inderdaad gevestigd Appelboer Jurrius.

10

In gesprek met Marianne van Rooden

Ik ben in gesprek met Marianne die als vrijwilliger betrokken is bij de "Voorstee". Een organisatie die zich bezighoudt met groene initiatieven in de wijk Brandevoort en de stad Helmond.

17

Groei & Bloei Helmond e.o. bestaat 125 jaar

En dat wordt gevierd met vele activiteiten! In dit nummer kunt u lezen over de lange geschiedenis van deze bijzondere, groene vereniging.

COLOFON

Uitgever
Natuurplatform Helmond

Productie & drukwerk
Adcommunicatie.nl

Redactie
info@natuurplatformhelmond.nl

Vormgeving
Chris Thielen | Adcommunicatie

Adverteren
info@natuurplatformhelmond.nl

Beste lezer,
Dit gehele magazine van het Natuurplatform Helmond staat in het teken van biodiversiteit. Wat dat precies betekent? Biodiversiteit omvat alle soorten planten, dieren en micro-organismen en ecosystemen waarvan ze deel uitmaken. Denk aan weilanden moeras, rivieren, het bos en zelfs onze woonwijken.

Die biodiversiteit is zo belangrijk omdat het ons klimaat en de waterkringloop regelt, ons water en de lucht zuivert, organisch afval afbreekt. Maar ook zorgt het voor de bestuiving van planten, de verspreiding van zaden en het beschermt ons tegen ziektes.

Kortom, allemaal belangrijke bouwstenen waar onze Helmondse natuurorganisaties zich het hele jaar mee bezighouden. In dit nummer kun je lezen welke rol zij vervullen op het gebied van de Helmondse biodiversiteit. En het leuke is... iedereen kan zelf een (bouw)steentje bijdragen. Ook dat staat in dit nummer!

Veel lees- en kijkplezier!

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopiëren, of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. ©2024

Jurrius Helmond

Appels en peren met oog voor de biodiversiteit

Wanneer je met Helmonders praat over fruit, gezond fruit en kopen van fruit, dan valt al snel de naam van fruitteiler Jurrius. Aan de Goorsebaan nabij Lungendonk is inderdaad gevestigd Appelboer Jurrius, want zo noemt Rik, de eigenaar zijn bedrijf. De redactie van het Magazine ging op bezoek bij Rik om met hem vooral te praten over hoe hij als professioneel gebruiker van de natuur omgaat met de biodiversiteit in zijn boomgaarden.

Tekst en foto's: Ad Adriaans

Hoe begon het ooit daar aan de Goorsebaan?

Rik vertelt: Bijna 100 jaar geleden was het hier een moerassig gebied met vennen en poelen; en natuurlijk moerasbossen met wilgen en elzen. In het kader van de werkverschaffing had de gemeente Mierlo, waar het gebied destijds toe behoorde besloten tot ontginning. Heel veel mensen waren in de dertiger jaren van de vorige eeuw werkloos. "Steuntrekkers" moesten van hun gemeente werk verrichten om hun uitkering te behouden en zo kwam het dat er sloten werden gegraven om het water af te voeren naar de Goorloop. Deze beek werd tegelijkertijd "genormaliseerd" waardoor het water sneller weg stroomde. De percelen werden ook geëgaliseerd en voorzien van drainage waardoor na enkele jaren bewerkbare grond ontstond voor agrarische activiteiten. Maar het hele gebied bleef te nat om te bewerken en ook veeboeren hadden er geen zin in. De koeien kwamen er nog schraler uit na de zomermaanden dan dat ze er in het voorjaar in gelaten waren, vertelt Rik. Toch is de grond erg vruchtbaar; logisch in dat voormalige beekdal. 14% humus en altijd vochtig, prima condities. De neef van de opa van Rik probeerde het met fruitteelt en dat werd eigenlijk meteen een succes. Na een aantal jaren hadden we hier al 50 ha boomgaard. In de jaren '60 kwam er de klad in omdat de markt overspoeld werd met fruit uit andere Europese landen, vooral Frankrijk. Om niet kopje onder te gaan is toen een groot deel van de bomen gerooid en ging mijn vader over op groenteteelt en veehouderij. Later is mijn vader toch weer overgestapt op de fruitteelt maar het gedeelte dat eerst gerooid was bleef in gebruik voor de veehouderij. Wij zijn toen

met onze boomgaarden meer richting kanaal gegaan. Eind jaren '90 ben ik hier begonnen en heb ik ook het areaal fruit flink uit kunnen breiden tot wat we nu hebben, zo'n 20 ha.

Welke fruitsoorten telen jullie hier vooral?

Bij Jurrius worden tegenwoordig alleen nog appels (15 ha) en peren (5 ha) geteeld. Bij de peren gaat het voornamelijk om de bekende Conference, omdat die zo populair is bij de consument. Daarnaast nog een klein percentage Doyenne de Comice en wat stoofperen. Maar de meeste aandacht gaat uit naar de appels; hierbij probeert Rik Jurrius een beetje mee te bewegen met het rijpen. Dat betekent al vroeg in augustus de Delbard, een lekkere frizure zomerappel, de Gala en de Elstar vanaf september. Daarna komen de Jonagold, de Wellant en de Zari. Aan het eind van het plukseizoen komt dan nog de bekende Goudreinet, een echte bewaarappel. Maar

over bewaren gesproken: al het fruit wordt in eigen koelcellen opgeslagen en van daaruit verkocht. In de koelcellen wordt zoveel zuurstof en co2 verwijderd dat nog maar 1% zuurstof overblijft waardoor het fruit tot het volgende plukseizoen probleemloos kan worden bewaard en vers gehouden.

Waar blijft de oogst van al die appels en peren?

De verkoop van ongeveer 500.000 kg gaat voor een deel via de eigen winkel hier aan huis. Dat doen we al bijna 50 jaar zo. Hier komen wekelijks op dinsdag en zaterdag honderden klanten voor hun portie appels en peren. Het lijkt erop dat langs deze weg het meeste fruit richting consument gaat als je de wekelijkse file op de Goorsebaan ziet staan. Maar vergis je niet, de tijd van de grote gezinnen in Helmond is voorbij; het fruit gaat nu met enkele kilo's per klant de deur uit. Het overgrote deel zetten we nog altijd via de veiling af. Maar de passie van Jurrius ligt toch vooral bij het bedienen van de particuliere klant al moet erbij gezegd worden dat die ook een betere prijs betaalt dan de veiling!

Het werk van de fruitteiler?

Bij Jurrius begint het seizoen al bij het uitbotten van de knoppen, zoals nu al, begin maart. Zodra de knoppen open gaan en bloeien dreigt in het vroege voorjaar direct het gevaar van bevriezing en dan moet Rik alert zijn bij voorspelde nachtvorst. "Dan gaan hier de pompen aan om zo'n 20 ha te beregenen als 's nachts de temperatuur echt onder nul gaat. Door het besproeien van de bloesems vormt zich een ijslaagje waardoor de bloem niet bevriest; de warmte (0 gr.) blijft binnen. Het sproeien

Voor altijd in prachtige natuur, tegen het dal van de Aa

Een natuurgraf is groen, duurzaam en voor eeuwig

Bij de oudste en meest natuurlijke manier van begraven gaat het graf helemaal op in de natuur. Zo maken we deel uit van de eeuwige kringloop van het bestaan. Bovendien staat de eeuwige grafkrans ook garant voor eeuwige natuur.

Voor altijd natuur

Op Hoeve Ruth staat het belang van de natuur voorop. Alleen een boom-schijf van inlands hout met gegraveerde inscriptie markeert de plek van het graf. Zo belasten we het milieu niet met materialen die niet of moeilijk opgenomen worden. Het voormalige productiebos vormen we om tot een dynamisch bos met een ven. En de heide - zoals die daar vele jaren geleden ook groeide - brengen we weer terug. Door de grotere biodiversiteit is deze natuur straks beter in balans en aantrekkelijk voor nog meer verschillende flora en fauna.

Eenmalige kosten

Op Hoeve Ruth kennen we slechts eenmalige kosten. Daarmee laten we voor onze nabestaanden geen extra zorgen achter, maar wel een plek in de natuur om naar terug te keren. Reserveer deze plek al bij leven, dat maakt wensen kenbaar en ontzorgt onze naasten.

Welkom voor een wandeling. Informatiecentrum 't Veldhuys is dagelijks geopend van 13.00 tot 17.00 uur. Of maak een afspraak voor een rondleiding en oriënterend gesprek.

Landgoed Hoeve Ruth
natuurbegraafplaats

moet wel in de ochtend door blijven gaan tot de temperatuur weer boven de nul graden komt; anders bevriest de bloem alsnog. Het beregenen komt vrijwel ieder jaar voor en ook meerdere nachten. Ja, dan maakt de fruit-teler korte nachten! Maar hij weet waarvoor hij het doet! Dan breekt de periode aan van de bestuiving. De stamper van iedere bloem moet bestoven worden met stuifmeel om een vrucht te kunnen ontwikkelen. Daar zorgen vooral bijen voor. Op ons bedrijf maken we gebruik van een imker die een bijenkast plaatst waarin zo'n 50.000 bijen leven. Deze beestjes vliegen al bij een temperatuur van 15 graden. In de ochtenduren vliegen de bijen vooral vlak bij de grond en bezoeken dan met name de paardenbloemen en boterbloemen die bij ons massaal groeien. In de namiddag vliegen de bijen hoger en bezoeken dan de bloesems van het fruit. Overigens doen dit niet alleen de bijen. In onze boomgaarden lopen veel sloten die we lekker ruw laten zodat daar veel kruidachtige planten groeien waarin ook andere insecten leven. Denk aan zweefvliegen en wilde bijen. Vroeg in het voorjaar zien we eerst de hommels, maar die zijn dan nog weinig actief, hoewel: alle bee(s)tjes helpen! Goede bestuiving zorgt voor een goede kwaliteit vrucht met veel pitjes: dat is een waarborg voor een smakelijke appel of peer!"

Hoe zit het met biodiversiteit en bestrijding van ziektes en plagen?

Rik Jurrius draait er niet omheen. "Ik ben geen biologische fruitteiler, maar wel heel milieubewust. Spuiten moet soms wel, maar niet omdat de kalender dat aangeeft. Ik volg

persoonlijk de ontwikkeling van insecten-plagen in de boomgaarden maar mijn voor-naamste helpers zijn de kevertjes en andere vliegbeestjes van nature hier voorkomen. Maar ik moet aan het eind wel een mooie appel en peer kunnen verkopen, anders blijven mijn klanten weg. Daarom loop ik zelf veel tussen de bomen en volg ik de ontwikkeling van alle soorten gevaar. Wat daarbij ook meespeelt: zo weinig mogelijk kunstmest strooien want die is schadelijk voor het bodemleven. En bovendien: ik heb hier hele rijke grond; dat is natuurlijk wel een voordeel. Een groter probleem wordt gevormd door allerlei schimmelsoorten vooral schurft, daar moet ik wel tegen optreden omdat er anders zwarte vlekken op het fruit komen waardoor het onverkoopbaar wordt. Maar ook hier: alleen als het moet en dan nog met de minst schadelijke middelen. De fruitteilers worden trouwens ook geholpen door de Wageningen Universiteit waar schimmelresistente rassen worden gekweekt en daar doen wij dan weer ons voordeel mee. Op een nieuw perceel hier vlakbij groeit momenteel het appelras Blos, een robuuste soort die heel goed bestand is tegen schimmels. Maar het is nog even afwachten tot die boompjes gaan dragen."

Hoe verloopt de oogst van al die appels en peren?

Rik geeft aan dat het plukseizoen begint ergens in augustus met de zomerappels. Daarna volgen al snel de andere soorten. Maar alle appels en ook de peren worden met de hand geplukt. Want schudden met de bomen levert gebutste appels en peren op en die wil niemand hebben. Jurrius heeft in die periode een mannetje of 15 aan het werk. Wekelijks worden de meest rijpe vruchten geplukt, niet alles tegelijk. Gemiddeld gaan de plukkers twee tot wel driemaal langs iedere boom voor het best gerijpte fruit. Vooral de zon moet haar werk goed kunnen doen: rode blosjes op de wangen! Maar na een week of vijf tot zes is de oogst wel binnen en gaat het sorteren en opslaan beginnen.

Hoe zit het met de kwaliteitskenmerken van het Jurrius fruit?

Rik geeft aan dat zijn fruit Planetproof gecertificeerd is. Dat houdt in dat er strenge eisen worden gesteld aan de teelt en aan de vruchten en dat er regelmatig gecontroleerd wordt door instanties. Dus minimaal spuiten en weinig bemesten. En dat kan ook, zegt Rik. "Want nogmaals, mijn helpers zijn de natuurlijke bestrijders zoals gaasvliegen, sluipwespen, oorwormen en lieveheersbeestjes. De Europese norm voor residu metingen is bijzonder streng, maar wij zitten hier meestal op 5% daarvan. Dat zegt wat! Maar een jaar of 10 geleden ging het toch een keertje mis omdat ik onvoldoende ingreep bij de bestrijding van de appelbloesemkever die ik toen op één perceel aantrof. Die moest ik wel "wegspuiten" maar ik liet na om ook de andere percelen met appels te behandelen. Het jaar daarna: veel minder appelbloesem op

mijn andere percelen; een wijze les. Inmiddels weten onze klanten ook dat ze hier gecertificeerd fruit kopen, maar dat er desondanks toch wel eens een vlekje op de appel zit. Als wij dat goed uitleggen dan heeft die klant daar best begrip voor en dat is daarmee ook een sterk punt in de communicatieketen producent naar consument. Want hier praat de boer zelf met de koper: korte lijntjes die het vertrouwen van de klant altijd blijven voeden en dat is natuurlijk een heel sterk punt."

Wat doet de klimaatverandering met de fruitteelt hier?

"Dat het klimaat verandert moeten we allemaal accepteren en ons er zo goed mogelijk bij aanpassen. Dit voorjaar is het bijvoorbeeld al heel vroeg erg warm; de knoppen waren al volop aan het "schuiven" in februari. Dat betekent dat het vorstgevaar zich ook vroeger voordoet. Daar moeten we rekening mee houden. De zomers worden ook steeds droger en warmer. Wat denk je dat dat doet met mijn appels? Die hangen de hele dag in de snikhete zon; ze koken bijna van binnen. Daar kan ik wel iets tegen doen, bijvoorbeeld hagelnetten spannen boven het fruit, maar dat vind ik geen gezicht hier, zo vlakbij de stad. Bovendien werkt dat ook weer kostenverhogend. Dan het water. Deze winter is extreem nat geweest, bijna vier maanden lang regen, regen, regen. De volwassen fruitbomen kunnen daar wel tegen, als het maar een keer droog wordt tegen de tijd dat ze gaan uitlopen. Maar de jonge aanplant staat te verdrinken. Ik maak me daar wel zorgen over.

Gaan ze het overleven? Wat maakt je trots als appelboer?

De fruitteelt was aanvankelijk helemaal niet mijn richting. Ik zat meer in de veehouderij met het oog op mijn toekomst. Maar daar was toen geen goede boterham in te verdienen. Ik heb de Hogere Agrarische School gevolgd (HAS) met als richting internationale handel en marketing. Maar toen ik daarna ging werken waarbij de 40-urige werkweek normaal was, kroop de tijd voorbij en na enkele jaren heb ik tegen mijn vader gezegd: Laat mij je bedrijf maar overnemen als dat kan. Ik werk nu vaak 60 tot 70 uur per week, soms wel 80 als het moet. Maar de weken vliegen voorbij. Ik ben eigen baas, altijd buiten en het werk in de winkel met al die klantcontacten, dat vind ik heerlijk. Van mij mag het zo nog lang blijven doorgaan. Bovendien heb ik twee zonen, die al staan te trappelen om er mee door te gaan. Wat wil je nog meer?

Naschrift. Aantafel bij Rik Jurrius voor bovenstaand gesprek zat ook René de Brouwer van de kaasboerderij verderop in Lungendonk. Ook hij is zelfstandig ondernemer in de agrarische sector, maar dan in de zuivel met kaas, yoghurt en ijs vanuit de Martinahoeve. Er zijn heel wat parallellen te trekken tussen beide mannen en hun bedrijfsactiviteiten. Maar daarover in de volgende editie meer, als het gaat over duurzaamheid.

Biodiversiteit in Europa, Nederland en Helmond

Afgelopen zomer (en vele zomers daarvoor) was ik met mijn zwager in het Binnental in Zwitserland. We maakten een wandelingetje door het dal. Links en rechts waren boeren aan 't werk in de hooilanden op de hellingen. Wij wandelden door een bloemen-paradijs en zagen in 2 uur meer vlinders dan in Nederland in een jaar.

Veel van de vlindersoorten die we zagen kwamen vroeger ook bij ons volop voor, zoals het dambordje (zie foto), een soort die in 1940 nog veel voorkwam in Nederland en die rond 2000 vrijwel uitgestorven was. Inmiddels komt de soort weer iets meer voor, met name in Zuid-Limburg.

Je hoeft geen deskundige te zijn om te kunnen concluderen dat de biodiversiteit in een alpenweide veel hoger is dan die op een weiland in Nederland dat ingezaaid is met Engels raaigras, terwijl de weilanden toch dezelfde functie hebben voor de boeren.

Maar wat is nu eigenlijk biodiversiteit?

De biodiversiteit wordt uitgedrukt in MSA (Mean Species Abundance). Een MSA van 50% betekent dat de populaties van inheemse planten- en diersoorten gemiddeld een omvang hebben van 50% van de natuurlijke situatie. In figuur 1 is te zien hoe de biodiversiteit is afgenomen in de afgelopen 3 eeuwen. Voor Nederland zijn gegevens bekend vanaf ca. 1900. Tussen 1900 en 2000 daalde de biodiversiteit in Nederland van 40% naar 15% (dat betekent dat van elke 8 soorten in 1900 er nu nog maar 3 over zijn).

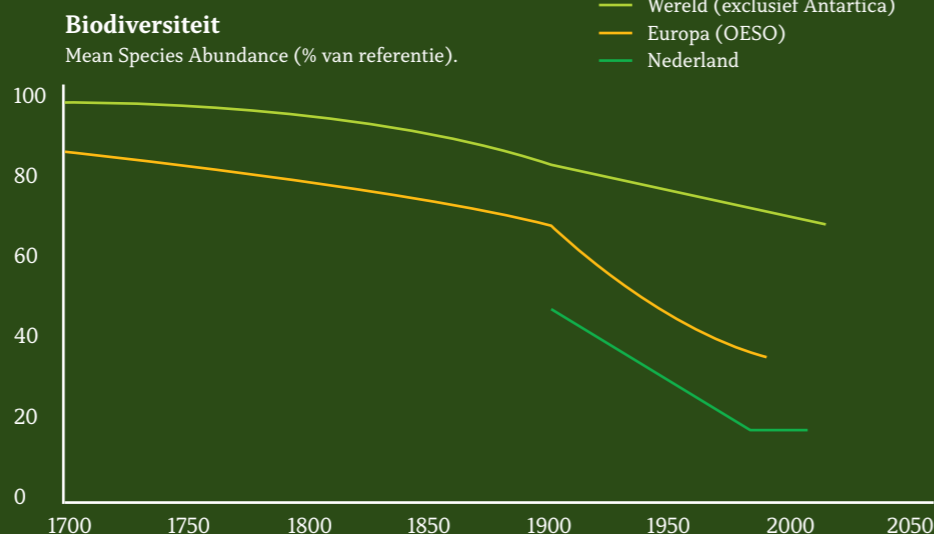
Gebieden met een hoge biodiversiteit zijn er in Nederland bijna niet meer, alleen nog in beschermde natuurgebieden. De oorzaak ligt voor een groot deel in het zeer intensieve gebruik van de grond. Elke vier-kante meter in ons dichtbevolkte landje maakt deel uit van een bestemmingsplan en op het deel dat bestemd is voor boerenbedrijven (meer dan 65%) wordt heel erg veel vee gehouden met als gevolg een alom aanwezige stikstofdepositie die als een deken over Nederland ligt. Voor de biodiversiteit is dat een ramp. Andere bedrijven zoals de hoogovens en sommige chemiebedrijven hebben vooral een sterk negatief effect op hun directe omgeving. In het nieuws wordt bijna dagelijks melding gemaakt van de problemen die veroorzaakt worden door de uitstoot van giftige stoffen zoals PFAS. Het gevolg van dit alles is dat de natuur in Nederland zich heeft

teruggetrokken in natuurgebieden. Maar ook onze beste natuurgebieden (de zogenaamde Natura 2000-gebieden) worden inmiddels bedreigd door met name de stikstofdepositie. Bij ongewijzigd beleid zal de diversiteit alleen maar verder afnemen.

De laatste jaren blijkt keer op keer dat het ook anders kan. Veel waterschappen (en zeker 'ons' waterschap Aa en Maas) laten zien dat door verstandig beheer veel te winnen is. In Helmond is de herinrichting van de Bakelse Aa in Dierdonk een mooi voorbeeld: In 2015 is de loop van de Bakelse Aa in het gebied teruggebracht naar de situatie van ± 1900: de rechte beek met steile oevers werd weer een laaglandbeek die door het landschap meandert met flauw olopende oevers. De plantenwerkgroep van IVN Helmond heeft de veranderingen in het gebied gedurende vijf jaren gevolgd: De plantengroei werd veel gevarieerder en er werden steeds meer vlinders en libellen waargenomen. Onze waarnemingen van de kleine parelmoervlinder en van de helmkruidvlinder, respectievelijk kwetsbaar en bedreigd volgens de laatste Rode Lijst, zijn duidelijke signalen. In 2017 werd door Roel van den Heuvel zelfs een ei-afzettend staartblauwtje waargenomen. Die soort was rond 1930 uit ons land verdwenen en keerde na 2011 op enkele plaatsen in Zuid-Nederland terug, en nu dus in de Bakelse Beemden. Dergelijke ontwikkelingen geven nog een beetje hoop op een betere toekomst.

Theo van Loo

Coördinator plantenwerkgroep IVN Helmond

Dambordjes in het Binnental.

Gevlekte rietorchis

De rups van de helmkruidvlinder.

Alle foto's zijn van de auteur. De grafiek van de biodiversiteit komt van het PBL (Planbureau voor de Leefomgeving).

COLUMN

Helmond groeit.

Dat is de komende jaren een gegeven. Daarom moeten we ons uiterste best doen om er voor te zorgen dat onze stad ook 'bloeit'. Dat wil zeggen: een prettige en gezonde omgeving biedt om te wonen, te verblijven en te recreëren. De natuur speelt daarbij een belangrijke rol. We doen er zoveel mogelijk aan om onze natuur(gebieden) te beschermen, te ontwikkelen en met elkaar te verbinden. Dat is goed voor de planten- en dierenwereld, voor het landschap en dus ook voor onszelf.

De komende jaren trekken we extra geld uit om Helmond te vergroenen en klimaatbestendig te maken. Vorig jaar zijn we gestart met het opstellen van een visie voor natuur en landschap. Eén van de doelen hiervan is het versterken van de biodiversiteit; de variëteit aan planten- en diersoorten. Binnen de bebouwde kom zijn de mogelijkheden hiervoor natuurlijk beperkt. Maar ze zijn er wel. Zo maaien we bijvoorbeeld zo ecologisch mogelijk. Vooral de wegbermen laten we op veel plekken wat meer met rust. Dat zie je meteen. Het oogt wat ruiger, het levert iets meer 'rawazie' op, maar tal van plant- en diersoorten gedijen erbij. Denk aan klaver, duizendblad, biggenkruid en aan wilde bijen. We kijken ook met een goed gevoel terug op het project 'Heel Helmond Bloeit' waarmee we vorig jaar – samen met het Natuurplatform en het IVN – kruidenrijke mengsels hebben gezaaid op plekken waar de natuur een steuntje in de rug kon gebruiken.

In het buitengebied is het zaak om aandacht voor flora en fauna goed in evenwicht te houden met de recreatieve activiteiten. Voor onze rust, om sportief bezig te zijn of om gezellig met elkaar op te trekken, zoeken we meestal het groen op. Maar dat mag niet teveel ten koste gaan van de planten- en dierenwereld. Er moeten plekken zijn waar de Helmondse natuur relatief ongestoord blijft. Daarom sluiten we in de Stiphoutse bossen nu bijvoorbeeld een aantal paden af, zodat vogels hier rustig kunnen broeden, reeën een plek hebben om te kalveren en ook andere dieren niet teveel overlast van ons hebben.

Als het gaat om biodiversiteit versterken, hebben we in het wijkpark Brouwhuis nog een sprekend voorbeeld bij de hand. Een tamelijk 'stedelijk' park verandert de komende tijd in een mooi 'natuurpark'. Harde elementen (steile oever, strakke paden) maken plaats voor struinpaden, flauwe oevers en een meer geleidelijke overgang van bos naar kruipvegetatie naar gras. En bloemenweides gaan het winnen van saaie grasvelden.

Arno Bonte

Wethouder Milieu en Duurzaamheid Helmond

In gesprek met Marianne van Rooden

Vrijwilliger bij de Voorstee

Tekst en foto's: Jelle Everhardus

Ik ben in gesprek met Marianne die als vrijwilliger betrokken is bij de "Voorstee". Een organisatie die zich bezighoudt met groene initiatieven in de wijk Brandevoort en de stad Helmond. Marianne is nu twee jaar actief als bestuurslid en vanaf januari heeft ze tijdelijk de rol van secretaris op zich genomen.

'Groene initiatieven'

Waar moet ik aan denken?

"Voorstee" is een buurttuin in Brandevoort. In onze tuin worden ieder jaar biologische producten geplant en geoogst. Er zijn daarbij zo'n 25 vrijwilligers actief betrokken. We doen alles gezamenlijk, maar er zijn wel groepjes die zich voornamelijk bezighouden met een bepaald 'onderwerp'. Bijvoorbeeld de kruidentuin of eetbare bloemen.

Naast de buurttuin zijn we actief als het gaat om activiteiten die als doel hebben het 'vergroenen' van de omgeving zoals tegels en dergelijke vervangen door planten. Vorig jaar zaten we als onderdeel van het Natuurplatform Helmond in de organisatie van 'Heel Helmond Bloeit'. Op 50 locaties langs het Rondje Helmond is inheems bloemenzaad uitgestrooid met behulp van vele vrijwilligers met als doel het herstellen en bevorderen van de biodiversiteit in Helmond.

Nog even terugkomend op de vrijwilligers in de buurttuin. Wat kun je daar nog meer over zeggen?

Er is een vaste groep vrijwilligers die heel erg actief zijn en die meestal op de donderdagochtend en de zaterdagochtend aanwezig zijn. Het sociale aspect is dan ook van grote betekenis. Gemeenschappelijke interesses zijn verantwoordelijk voor de onderlinge binding die men ervaart. Kennis en idealen worden gedeeld tijdens werk, natjes en droogjes... Want reken maar dat het ook gezellig is.

Hoe komt het dat jij zo verbonden voelt en je zo inzet voor dit hele gebeuren?

Eigenlijk begint het bij mijn oma. Oma had een hele grote tuin en was altijd bezig met de tuin. Evenals mijn ouders. We aten dan ook altijd de producten uit de eigen tuin die op een biologische manier gekweekt waren. Mijn

moeder wilde 'onbespoten eten' hebben, zoals zij het toen noemde. Zij vond het 50 jaar geleden al niet normaal dat er gif zat op voedsel voor menselijke consumptie, wat zogenaamd niet schadelijk was voor de mens. In die tijd werd er niet veel aandacht aan geschonken maar nu denken gelukkig steeds meer mensen hierover na. Ook wij, bij de Voorstee. Zo zie je toch weer: wat ouders voorleven is van essentieel belang voor de ontwikkeling van kinderen. Trouwens op allerlei levensgebieden... denk daarbij bijvoorbeeld ook aan sociale omgangsvormen.

Tuinieren is voor mij altijd een hobby geweest. Daar heb ik me dan ook verder door studie beroepsmatig in verdiept. Hoewel, ik heb vroeger ook een studie pedagogiek gedaan: MO-A pedagogiek. Maar uiteindelijk is voor mij vooral mijn studie Tuin- en Landschapswaardering belangrijk. Een HBO-opleiding bij Larenstein in Velp.

Zo, en waartoe heeft dat geleid?

In eerste instantie tot het ontwerpen van veel tuinen. Na Larenstein is de landschappelijke invalshoek belangrijker geworden in opdrachten die ik o.a. van het Peeln netwerk en het Brabants Landschap kreeg. Het tuinieren is wel altijd mijn hobby gebleven!

Ok. Dat is dan de beroepsmatige invalshoek. Maar nu hier bij "De Voorstee"?

Ook voor de Voorstee heb ik het ontwerp gemaakt. Zo kwam ik met de plek en met de vrijwilligers in aanraking. Waar ik erg van geniet: we telen gezond voedsel! Zonder kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Het gezamenlijke aspect is heel belangrijk, zoals ik al aangaf. Samen het onderhoud doen, samen klussen. De opbrengst wordt onderling verdeeld. Als we producten overhouden, willen we die in deelkasten gratis aanbieden aan iedereen die er behoefte aan heeft. Naast groenten bieden we ook stekjes en boeken aan. Waar de deelkasten precies komen te staan zullen we nog laten weten.

Wat boeit je het meest als het om planten gaat?

Als het om sierplanten gaat, dan maakte ik vroeger het liefst mooie combinaties. Piet Ou-

dolf was een grote inspiratiebron: natuurlijk uitzijende tuinen met combinaties van grassen en vaste planten, prachtig! Ik houd van puzzelen, zodat de juiste plant op de juiste plek komt te staan. Dat is afhankelijk van grondsoort, licht of schaduw, een droge of vochtige plek, de hoogte van de plant, de bloem- en bladvorm en ga zo maar door. Nu zijn ecologische aspecten belangrijker geworden: hoe houden we de bodem gezond, welke functie heeft een plant in een groter systeem.

Het uitgangspunt is: planten moeten het goed doen. De natuur moet zijn gang kunnen gaan, ook als het om uitheemse planten gaat. Ja, soms wel op tijd water geven en dergelijke, maar niets forceren. Ik gebruik geen planten die in de winter afgedekt moeten worden of die een andere grondsoort nodig hebben. Wij sturen als mens al meer dan genoeg door te zaaien en te planten.

Wat de moestuin betreft: daar leer ik heel veel van. Het is een doorlopend experiment. We proberen niet alleen nieuwe soorten uit, maar we kijken ook hoe de 'gewone' groenten en fruit het doen op deze grond, op deze plek en met welke burens.

Welke boeit jou nog meer?

De Permacultuur, wat een samentrekking is van 'permanente agricultuur'. Samenwerken met de natuur is het uitgangspunt, waarbij er het gehele jaar voedsel verbouwd wordt. We werken dan ook steeds meer met vaste eetbare planten. Denk daarbij bijvoorbeeld aan rabarber, fruitbomen, bessenstruiken, asperges en dergelijke. Daarnaast heb je de eenjarigen: sla, tomaat, komkommer, aardappelen enz. waarbij je ook principes uit de Permacultuur kunt toepassen. Bijvoorbeeld het achterwege laten van het bewerk-

van de bodem. We houden deze het hele jaar bedekt met compost. Verder zie je in de tuin aandacht voor de kringloop oftewel bladeren, takken en dergelijke worden gebruikt om compost te maken. Daarnaast vangen we regenwater op om de planten te voorzien van water.

Hoe is de tuin eigenlijk ingericht?

De tuin beslaat eigenlijk zo'n 1500 vierkante meter. We hebben een "voedselbos-rand". De rand bestaat uit beplanting in verschillende lagen. Bijvoorbeeld van bessenstruiken naar lage fruitbomen waarna de hogere notenbomen en beukenhaag. Hier is de natuur de baas en doen wij zo min mogelijk. Daarnaast hebben we dus de moestuin, een kruidenwiel met op de hoeken vakken met eetbare bloemen, we hebben een deel met vaste planten en tenslotte een klein stukje met inheemse bomen, die goed zijn voor de biodiversiteit.

Nog plannen?

We willen graag kinderen bereiken. We denken aan een 'open klaslokaal', oftewel een plaats in onze tuin waar kinderen betrokken kunnen worden bij de tuin en de opvattingen die daaraan ten grondslag liggen. Daarnaast

willen we nagaan in hoeverre we kunnen samenwerken met andere organisaties, zoals we bijvoorbeeld al met Lovestock doen. Lovestock is van betekenis voor mensen met 'kopzorgen'. Denk daarbij aan mensen met burn-out, depressie, PTTS, angst enz. Samen bezig zijn, problemen delen en met je handen bezig zijn, kan voor deze doelgroep erg belangrijk zijn. Zij hebben onze deelkasten gemaakt.

Ervaar je nog belemmeringen?

Het weer van de laatste tijd! Wat hebben we veel regen gehad! Toch heeft dat ook zijn voordelen, de bodem is goed vochtig en onze reservoirs zijn gevuld. Verder zijn we afhankelijk van subsidies of sponsors. Het kost soms wat moeite om daarmee bezig te zijn, maar voorlopig hebben we dat op orde.

Ter afsluiting nog opmerkingen?

Het mag duidelijk zijn dat ik veel voldoening ervaar bij mijn werk voor de "Voorstee". 's Zomers ben ik daar 1 à 2 dagen per week mee bezig. Verder vind ik het erg leuk om in de winter een beplantingsplan en een teeltplan te ontwerpen. Het contact met de vrijwilligers vind ik ook erg fijn. En ook belangrijk: erg veel positieve reacties, waardering en leuk om allerlei vragen te beantwoorden.

Wat verstaan we onder biodiversiteit?

Biodiversiteit

Monocultuur

Biodiversiteit staat voor het complexe natuurlijke systeem van al het leven op aarde, van dieren, planten, paddenstoelen, algen tot micro-organismen. Daarbij is er sprake van verschillende milieus of ecosystemen, zoals bos, koraalrif of woestijn. Als resultaat van een evolutie van 3,8 miljard jaar is biodiversiteit voor de mens van het grootste levensbelang. Denk aan belangrijke behoeften als voedsel, bouwmaterialen, natuurlijke textielvezels, actieve bestanddelen van geneesmiddelen, bestuiving van groente- en fruitgewassen, zuivering van lucht, het voorkomen van overstromingen of juist extreme droogte. Dit alles brengen wij in gevaar met onder andere boskap, bebouwing, vervuiling, de productie van broeikasgassen, overbejaging en -bevissing en het uitputten van landbouwgrond.

Het gebruik van gewasbeschermingsproducten is een grote bedreiging van de insectenpopulatie en het bodemleven.

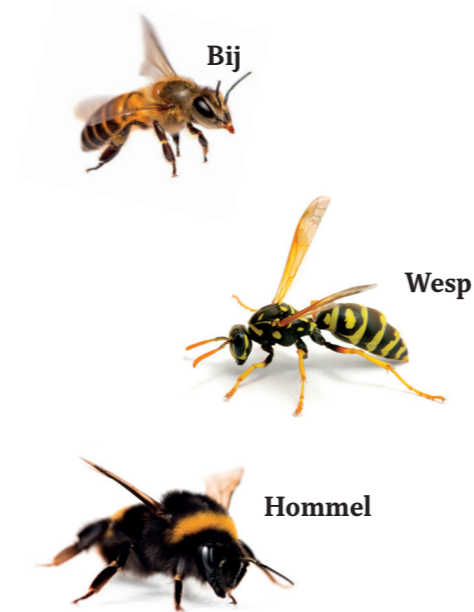
De rol van bijen en insecten op met name de bestuiving van gewassen. Bijen, hommels en andere insecten zorgen ervoor dat stuifmeel (mannelijk zaad van een plant) wordt overgebracht naar de stamper van een andere bloem. Onder in de stamper zit de vrouwelijke eicel van de bloem die met het stuifmeel moet worden bevrucht. Voor iedere bloemvorm is vaak een ander insect verantwoordelijk voor de bevruchting. Zo zijn honingbijen prima in staat om de meeste soorten fruitbomen te bevruchten. In de glastuinbouw worden vaak hommels ingezet als bestuivers. Door het teruglopen van

de biodiversiteit door o.a. schaalvergroting van landbouwpercelen, het oprukken van bebouwing rond steden en dorpen, luchtverontreiniging door verkeer en industrie en de veelvuldige toepassing van gewasbeschermingsmiddelen, insecticiden op de monoculturen hebben de bestuivers het steeds moeilijker. Ook de mate van bemesting speelt een grote rol in de teruggang. De insectenpopulatie is de laatste decennia enorm afgenomen. Er blijkt uit onderzoek van o.a. Wageningen universiteit dat sprake is van een dramatische teruggang van 75 %. Het is echter niet zo dat dit voor alle insectensoorten even veel teruggang is geconstateerd. Wel

is gebleken dat de klimaatverandering ook hierin een rol speelt.

Zelfbestuiving

Sommige planten bestuiven vaker zichzelf (wind) en produceren minder nectar als evolutionaire reactie op het instorten van insectenpopulaties. Slecht nieuws voor bestuivende insecten, die daardoor nog meer onderdruk komen te staan. Minder nectar, kleinere bloemen en een tendens naar zelfbestuiving. Dat is de evolutionaire richting die het driekleurig viooltje (*Viola tricolor*) de laatste drie decennia insloeg. In een veldtest vergeleken wetenschappers viooltjes van

nu met hun soortgenoten van dertig jaar geleden. Dat kon omdat men zaden voorhanden had uit een botanische collectie van de jaren negentig. Men heeft de planten van toen en nu onder precies dezelfde omstandigheden geteeld en zo alle ecologische variaties zoals weer en neerslag uit te vlakken.

Kort termijn oplossing

Kleinere bloemen en minder nectar maken viooltjes minder aantrekkelijk voor bestuivende insecten. Tegelijkertijd liet een gene-

tische analyse zien dat de trend naar zelfbestuiving, een kenmerk dat al aanwezig was bij viooltjes, met 27 procent was toegenomen. Viooltjes stappen daarmee weg van de interactie met bestuivende insecten om bestuiving te bereiken, als evolutionair antwoord op de sterke afname aan insecten in de natuur. Minder nectar betekent minder voedsel voor bestuivende insecten. Zo dreigt een vicieuze cirkel.

De resultaten kwamen niet onverwacht. De toename was wel hoger dan verwacht. Uit eerder experimenteel evolutionair onderzoek waren deze tendensen al naar voren gekomen. Toch waren we verrast hoe homogeen en hoe sterk het effect wel was in onze test met planten van vroeger onder gelijke ecologische omstandigheden.

Experimenteel onderzoek laat zien dat bloeiende planten die in staat zijn zichzelf te bestuiven in die richting opschuiven als antwoord op de dramatische daling van insectenpopulaties. Deze strategie brengt wel risico met zich mee. Het is een oplossing op korte termijn, maar we zien dat de uitsterfingsgraad hoger ligt bij soorten die aan zelfbestuiving doen. Hun genetisch materiaal wordt minder gemixt, wat hun vermogen zich aan te passen aan veranderende omstandigheden ondermijnt. Soorten die niet in staat zijn zichzelf te bevruchten volgen trouwens net het omgekeerde pad. Zij

ontwikkelen grotere bloemen. Ook dat heeft echter een evolutionaire kost, want het vraagt veel van een plant.

Andere bedreigingen voor onze insecten

Naast de bovenomschreven bedreigingen (afnemende biodiversiteit) worden de bijenvolken en insecten ook bedreigd door exoten. Insecten die i.v.m. de klimaatverandering vanuit meer zuidelijke streken oprukken naar ons warmer wordende klimaat.

Aziatische hoornaar

Voorbeeld hiervan is de vanuit Azië oprukkende Aziatische hoornaar. Deze hoornaar is ook een bedreiging voor onze insectenpopulatie omdat er hier geen natuurlijke vijanden leven. Alleen de wespendif is zover bekend de enige natuurlijke vijand. Imkers proberen hun bijenvolken te beschermen tegen deze agressieve hoornaar door het plaatsen van selectieve vallen.

Aziatische hoornaar

Visie Landschapspark Kloostereind openbaar gemaakt

Onderstaande perspectiefisch vogelzicht geeft goed aan waar het Landschapspark Kloostereind ligt, namelijk ten oosten en ten zuiden van de wijk Brouwhuis. Ten zuidwesten van het landschapspark ziet u de Groene Natuurpunt dat zoveel mogelijk met rust gelaten wordt en waar de natuur zijn gang kan gaan. In Kloostereind staat behoud van het cultuurhistorisch landschap op de eerste plaats, een gebied waar de boeren kunnen boeren en dat als uitloopgebied voor de Brouwhuizenaar toegankelijk en verraaid wordt. Zie voor meer informatie over de visie www.helmond.nl/kloostereind. Bij de presentatie van de visie waren begin februari zo'n 150 belangstellenden aanwezig!

Op diverse plekken wordt teruggegrepen op de situatie zoals die in het verleden was. Aan de oostkant, tegen de N279 aan, was in de Middeleeuwen een visvijver. Die plek zal volgens de visie weer vernatten. Het gebied Zeelen, 4 ha tegen sportpark Espendonk aan in het westen van het gebied, is al door de Stichting met houtwallen ingericht zoals dat een eeuw ge-

leden nog was. Doel is dat gebied verder te verfraaien en meer biodiversiteit te maken. In 2024 gaan we het kruidenrijk grasland vervangen door bloemenweides en graanvelden. Daartoe gaan we een mengsel van verschillende soorten granen inzaaien. Bedoeling is dat het graan meerdere jaren kan staan. In het gebied Zeelen hebben we enkele jaren terug ook een vogelbos en een poel gerealiseerd. Ook is er een hoogstamboomgaard. Midden in het gebied willen we op een hoge paal een torenvalkkast plaatsen.

Wij hebben er vertrouwen in dat zich daar een torenvalk zal gaan nestelen. Onze vogelman, Jan Derison, heeft diverse soorten vogels gespot: drie soorten mezen, vink, putter, groenling, goudvink, spreeuw, merel, zanglijster en ijsvogel. De ijsvogel heeft zijn thuis in de Groene Punt, maar komt dus ook af en toe in Kloostereind kijken. Dat mag u ook gerust doen!

Ben Vogel

Vz Stichting Landschapspark Kloostereind

Geef natuur een kans!
Meer biodiversiteit in gebied Zeelen. Helpt u mee?

Wie / Wat

Als Stichting Landschapspark Kloostereind zijn wij al sinds 2016 uit op verfraaiing van het gebied Zeelen tegen sportpark Espendonk aan. Doel is ook om meer natuur een kans te geven, meer biodiversiteit.

Gedaan

We zijn begonnen met het vervangen van mais door spelt, vervolgens hebben we er een kruidenrijk grasland van gemaakt, waar we kleinschalige landschapselementen aan toe-gevoegd hebben met een hoogstamboomgaard, houtwallen, een poel en een vogelbos.

Actie

We willen 1 ha bloemenweide verbeteren, delen van het grasland vervangen door een groenbemester en een veld inzaaien met een mengsel van diverse granen. Verder willen we de hoogstamboomgaard met 20 fruitbomen beschermen met een omheining, een paal voorzien van een torenvalkkast en een insectenwand creëren. Om dit met een groep van zo'n 12 vrijwilligers uit de wijk te doen hebben we meer gereedschap nodig.

Hulp

Gebied Zeelen gebruiken we als een pilot t.b.v. de herinrichting van de geleidingszone Brouwhuis van zo'n 180 ha. We zouden graag meer vrijwilligers in onze groep hebben om samen te werken aan een landschapspark Kloostereind "van en vóór Brouwhuis"! Heb je een paar uurtjes per maand, meld je dan bij de Stichting!

Crowdfundingactie

Uiteraard hebben we als Stichting ook geld nodig om de jaarlijkse verbeteracties uit te voeren. Daarom zijn we samen met de Provincie een crowdfundingactie gestart. We nodigen u en mensen in uw netwerk hierbij uit om op korte termijn mee te doen aan de crowdfunding. Ga naar site: www.brabandersvoornatuur.nl/kloostereind Daar komt u met bijgaande QR-code heel gemakkelijk! Daar vindt u ook de knop DONEER.

Ecotoerisme

Ben je een mestkever in Brandevoort, een mug uit Dierdonk, ben je als hommelt neergestreken in Brouwhuis, een wesp woonachtig in Mierlo-Hout, ben je een vlinder uit de binnenstad, een mot uit Helmond-Noord, een sprinkhaan die zich meestal beweegt rondom het HAC-terrein in de Stiphoutse bossen of een bijtje uit de Rijpel, dan is er goed nieuws.

Sinds kort is er speciaal voor jullie een nieuwe vakantiebestemming. Op het Tö Holscherplein is een gigantisch spik-splinter-nieuw insectenhotel verzezen omgeven door mooi aangelegde plantsoenen die er nu wat kaal uitzien maar binnenkort als de zon een beetje meewerkt, volop in bloei staan. De plantjes zien er nog kwetsbaar uit maar als de voetballende jeugd een beetje oplet en over de gebaande padjes loopt dan komt het helemaal goed.

Bezienswaardigheden in de nabije omgeving zijn er voldoende. Zo is de Heistraat een vindplek voor uitgestald fruit en andere zoetigheden. Er zit een Chinees restaurant vlakbij waar de gembersiroop uit de bakstenen gevel wasemt. Het Tö Holscherpleinplein is overigens al een poosje een populaire toeristische trekpleister voor wanten. Deze halfvleugelige vormen eigenlijk een onderorde van de insecten. Ook de bladluis en de cicaden behoren tot deze groep. Jazeker, u hoort het goed. Het lijkt dan wel allemaal super woke te zijn in biodivers Nederland maar zelfs in de insectenwereld heerst hiërarchie en wordt er flink op los gediscrimineerd. Grote kans dus dat er met de komst van al die fladderende reizigers een uitreis van de oorspronkelijke bewoners ontstaat.

In het Bakels bos wordt naar alle waarschijnlijkheid een opvanglocatie geopend voor wanten in alle soorten en maten en andere onwelkome uitgedroogde insecten. Vaste bewoners zoals de eekhoorn, verschillende vogelsoorten en de veldmuis kunnen bezwaar aantekenen maar de verwachting is dat met het oog op de voedselvoorziening en het ecosysteem de deur wagenwijd open wordt gezet. In een met spoed belegde bijeenkomst pleitte de uil (gelukkig niet die van Minerva) voor versterking van het ecologisch evenwicht. De moraal van het verhaal aldus de wijze uil, die altijd wat gezwollen taalgebruik bezigt, hoe diverser een gebied, hoe beter onze planten- en dierenwereld bestand is tegen klimaatverandering, ziektes en plagen. En zo lijkt alles op het nippertje toch goed te komen, pfff..

Brigitte van de Koeving
Klimaatburgemeester

Groei & Bloei Helmond e.o. bestaat 125 jaar

De Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, zoals de officiële naam van Groei & Bloei luidt, is begonnen in 1873 als een vereniging van eigenaren van landgoederen, allerlei adellijke lieden met koning Willem III als beschermheer met daarnaast bloemenkwekers, bloemisten en bloemen- en bollenhandelaren. Ook enkele tuinbazen en tuinknechten behoorden tot de leden. Men hield zich vooral bezig met het organiseren van grote evenementen zoals tuinbouwtentoonstellingen. De vereniging heeft ook de bloemenveling in Aalsmeer mee opgericht, nam het initiatief voor de Nationale Boomplantdag en startte in 1925 met Moederdag om de bloemeteelt te stimuleren. Rond 1900 ontstonden de eerste afdelingen, waaronder de Vereniging Helmond en omstreken in 1899.

Het bestuur van Groei & Bloei ca. 1900

VERS UIT DE BOOMGAARD.

De eerste tuinbouwscholen werden door de vereniging opgericht en ook bloemsierkunsten hoveniersopleidingen werden gerealiseerd. Omdat de vereniging zo betrokken was bij de maatschappij verkreeg die het predicaat "koninklijk" en werd het dus de Koninklijke Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde (KMTP) heden ten dage beter bekend als Groei & Bloei met prinses Beatrix als beschermvrouwe.

Het bestuur van Groei & Bloei Helmond 2024.

Langzaam werd Groei & Bloei een vereniging voor tuinliefhebbers met als belangrijkste doel het uitwisselen en verspreiden van plantenkennis. Groei & Bloei heeft zo'n 27.000 leden verdeeld over 127 afdelingen in Nederland en Vlaanderen en daarmee zijn we de grootste vereniging voor tuinliefhebbers met een eigen tuintijdschrift. De afdeling Helmond organiseert jaarlijks lezingen, excursies naar kwekerijen en tuinen in binnen- en buitenland, bloemenschikcursussen en workshops voor leden en niet-leden. Iedereen kan meedoen. Maar het allerbelangrijkste is de sfeer tijdens de bijeenkomsten, het samenzijn van tuin- en plantliefhebbers. Het uitwisselen van kennis, planten en zaden maakt mensen blij. De algemene doelstelling van de vereniging is de mens bewust te maken van zijn plaats in

de natuur door het bevorderen van kennis en belangstelling omtrent het leefmilieu in het algemeen en omtrent bloemen, planten en bomen in het bijzonder is zeker ook in deze tijd waarin de natuur in ons land het zo hard te verduren heeft, van immens belang. Gedurende het hele jaar 2024 vinden er allerlei jubileumactiviteiten plaats, kijk daarvoor op

onze site: www.helmond.groei.nl
U bent van harte welkom op onze lezingen, excursies en andere activiteiten.

Maria Haenen – van de Bosch
Voorzitter Groei & Bloei Helmond e.o.

Dinsdag 13.00 – 17.30 uur
Zaterdag 08.30 – 16.30 uur

Goorsebaan 16, 5706 LG Helmond
T 0492-547303 | M 06-13214422
www.appelboer.nl

De Voorstee en biodiversiteit

Bij de Voorstee zijn wij elke week bezig met biodiversiteit, op veel verschillende manieren.

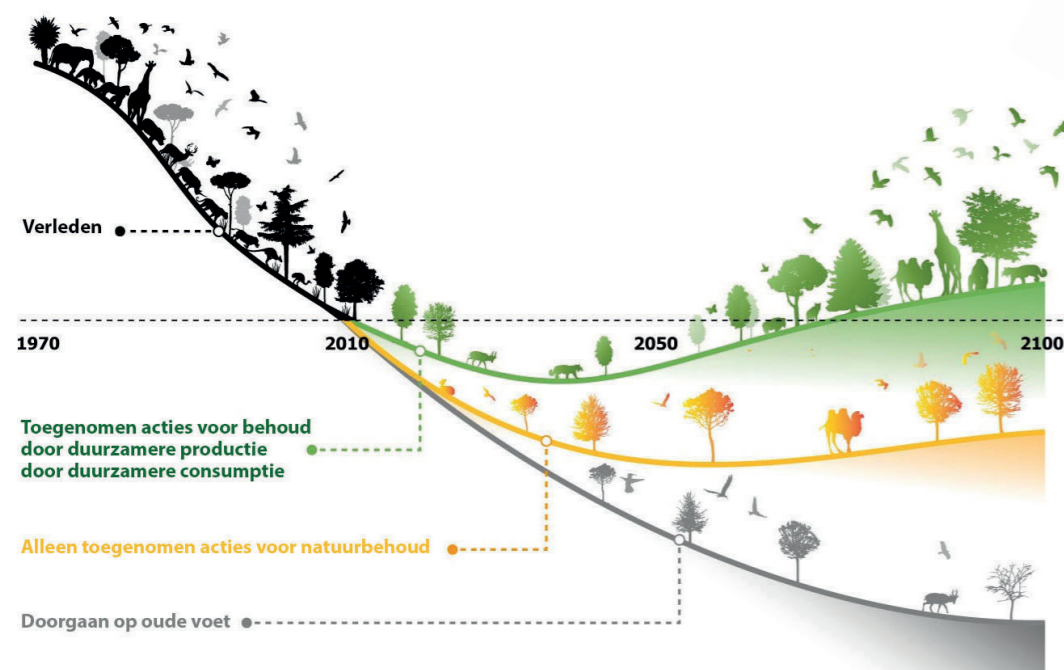
Wanneer je bij verschillende organisaties zoekt naar een definitie van diversiteit, zijn ze het veelal met elkaar eens: diversiteit verwijst naar alle verscheidenheid aan leven binnen soorten (genetische diversiteit), tussen soorten en tussen de ecosystemen waarin zij voorkomen.

Het gaat dan om allerlei soorten planten, dieren, micro-organismen en schimmels, het genetisch materiaal dat zij bevatten, de levensgemeenschappen die zij vormen en de ecosystemen waarin zij leven. Vaak wordt het niet expliciet genoemd, maar de mens maakt hier deel van uit.

Achteruitgang biodiversiteit

Dat de biodiversiteit al meer dan 50 jaar achteruit gaat, weten we waarschijnlijk wel. Onderstaande infographic laat enkele scenario's zien van wat er gebeurt bij meer of minder ingrijpen door de mens:

Deze infographic is verschenen in het tijdschrift Nature: Bending the curve of terrestrial biodiversity needs an integrated strategy (gevonden op <https://www.wur.nl/themas/biodiversiteit.htm>)

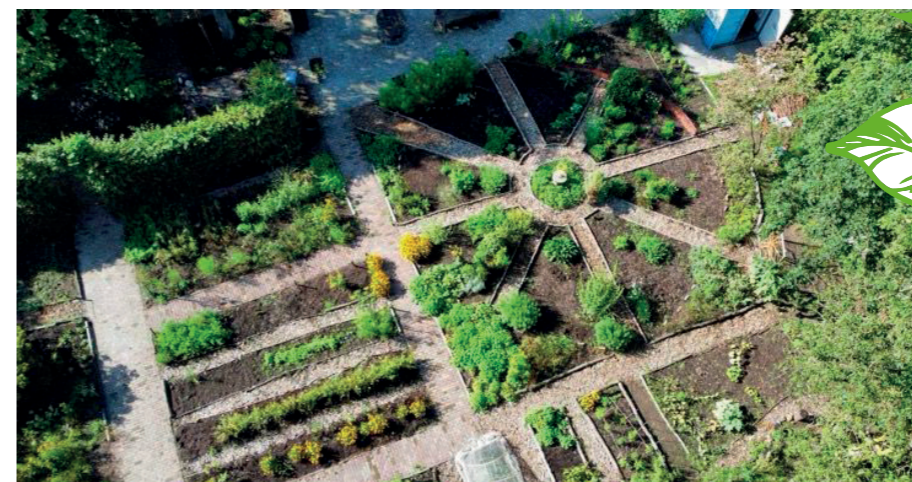

Zwart: De historische biodiversiteitsverliescurve vóór 2010.

Groen: Met inspanning door duurzamere productie en consumptie.

Oranje: Zonder duurzamere productie en consumptie.

Grijs: Als we op de huidige voet verder gaan.

Bij de groene organisaties in Helmond leeft het besef dat stevig ingrijpen noodzakelijk is om het tij te keren en ieder zal daar een eigen invulling aan geven. In het Natuurplatform is daarin de samenwerking al gezocht wat vorig jaar resulteerde in de uitvoering van het project 'Heel Helmond Bloeit!' Een zeer zinvolle en mooie start, waarop we verder kunnen bouwen. Wij, als Voostee, voelen ons een onderdeel van het groene deel van Helmond, wij spelen graag een rol in die grotere context.

De Voorstee: voedselbosrand

Ook binnen onze eigen setting besteden we veel aandacht aan biodiversiteit en daarmee tegelijkertijd het gezond houden van onze kleinere systemen. Wij werken met de drie ethische principes van de Permacultuur:

- Zorg voor de Aarde
- Zorg voor de mens
- Eerlijk delen

Het woord 'Permacultuur' is een samentrekking van Permanente Agricultuur. Het is een ontwerpsysteem waarin samenwerking met de natuur centraal staat, biodiversiteit wordt bevordert en waarin het land permanent in productie is. Meestal wordt er dan ook gewerkt met vaste eetbare gewassen.

In de Voorstee hebben wij daarom plaats ingeruimd voor een voedselbosrand. Hierin staat beplanting in verschillende lagen: de hogere bomen zoals notenbomen, twee oude hoogstam kersenbomen en aan de rand van de tuin beuken als windkering. Daaronder de lagere fruitbomen: appels, nashipeer, kersen en zelfs een amandelboompje. De derde laag is de struiklaag: allerlei bessen, frambozen en bramen. De kruidlaag bestaat uit een mix van vaste groenten, zoals rabarber, mierikswortel een eeuwig moes, kruiden zoals salie, lavendel en rozemarijn en uit inheemse planten die spontaan opkomen. In de permacultuur hebben deze spontane planten een speciale functie. Ze zorgen voor het gezond maken en houden van de bodem. De theorie is dat de bodem deze planten op verschillende manieren nodig heeft. Ze hebben bijvoorbeeld lange diepe wortels die de grond losmaken, de waterhuishouding verbeteren en via die wor-

tels en hun bladeren voedingstoffen naar de oppervlakte brengen. Of ze hebben blad dat voor een goede mulchlaag zorgt. Wij koesteren deze planten (ja ook de brandnetels!) en laten ze hun gang gaan, ondanks hun niet zo 'nette' beeld. Vaak zijn (delen van) deze planten eetbaar of bruikbaar op een andere manier. Ze bevorderen de biodiversiteit omdat ze veel verschillende soorten insecten aantrekken waar weer vogels op af komen.

De Voorstee: de moes- kruiden- en eetbare bloementuin

De moestuin en delen van de kruiden- en eetbare bloementuin, waarin eenjarige planten staan, heeft een seizoensplek in de Permacultuur. Er worden verschillende principes van de Permacultuur toegepast. Enkele voorbeelden:

Gebruik en waardeer hernieuwbare grondstoffen en diensten: Zorg voor de bodem, de basis van de tuin, is essentieel. We bewerken de grond niet. Om de wilde planten in dit deel van de tuin minder kans te geven, houden we de bodem bedekt met compost en mulchmateriaal (hernieuwbare grondstoffen). Het bodemleven krijgt hierdoor de kans om zich goed te ontwikkelen en ons diensten te leveren, zoals het beluchten van de bodem en het beschikbaar maken van voedingstoffen voor de planten. Het gebruik van kunstmest zou deze ontwikkeling juist tegenwerken, daarom zien wij daar van af. Onnodig te zeggen dat wij geen pesticiden gebruiken.

We passen een rotatiesysteem toe, waarbij een plantenfamilie slechts eenmaal in de zes jaar op dezelfde plek komt te staan. Hierdoor vermijden we ziektes in de bodem en in de gewassen. Om de bodem jaarrond in gebruik te houden, kunnen we werken met groenbemesters, die na de seizoensteelten worden gezaaid en in het voorjaar worden gebruikt als compost of mulch. We hebben dit nog niet toegepast, dat wordt een volgend experiment. Produceer geen afval, maak kringlopen: we proberen de kringlopen in de tuin zoveel mogelijk gesloten te houden. Het organisch afval gaat naar de composthoop of, als het te groot is, naar onze takkenril. Deze laatste biedt schuil- en nestgelegenheid aan allerlei kleine dieren.

Daarnaast experimenteren we met het gebruik van onze zelfgekweekte zaden. Wie weet ontwikkelen we een Voorstee-boon!

Een heel belangrijke: Verenig eerder dan te scheiden. Het klinkt wat hoogdravend, maar de inhoud is dat niet: kort gezegd betekent het dat gestreefd wordt naar betekenisvolle relaties, in tegenstelling tot hokjesdenken, specialisatie of focus op details. Dit kan op verschillende niveaus uitgelegd worden. Plantensoorten die onderling verschillen kunnen elkaar positief beïnvloeden en een samenwerking aangaan, in plaats van elkaar te beconcurreren. In de Voorstee gaan mensen die onderling verschillend zijn een relatie met elkaar aan. Ze hebben ieder hun eigen inbreng en mogelijkheden die bijeenkomen in hetzelfde doel: lekker bezig zijn, mooie producten kweken en gezellig samen zijn. Er zijn geen hokjes (eigen tuintjes b.v.) maar al het voorkomende werk wordt samen gedaan en de opbrengst wordt gedeeld.

De Voorstee: overige delen

Wie de Voorstee binnenkomt door de mooie poort, betreedt de schaduwtuin. Hier staan vaste planten en verwilderingsbollen, die vroeg in het jaar stuifmeel en nectar leveren aan de eerste insecten. Het is van levensbelang dat het hele jaar door voedsel te vinden is in de tuin en de start wordt hier gemaakt. Als de schaduwplanten uitgebloeid zijn, nemen de fruitbomen en -struiken in de voedselbosrand het over, gevolgd door de vaste planten rondom de scheve oude kersenboom, de eetbare bloemen en kruiden in en om het kruidenwiel en de eenjarige bloemen in de moestuin.

Als aanvulling is er nog het Tuiny Forest, naast de kersenboom. Hier staan nog heel jonge inheemse boompjes, die voedsel, nestgelegenheid en schuilplekken gaan leveren als ze wat groter zijn. Tenslotte is er de klimop bij de takkenril, die de bloeiperiode afsluit, waarna de insecten in winterrust gaan.

Tot slot

Alles in de tuin is gericht op het bevorderen van leven. Het leven van plant, dier en mens. Ook als dat betekent dat we niet alleen te maken krijgen met insecten, paddenstoelen en vogels, maar ook met konijnen, mollen en muizen. Alles heeft een functie. Soms grijpen we in, vaak ook niet. We genieten vooral!

**NATUUR
PLATFORM
HELMOND**

Een samenwerking van
Helmondse Natuurverenigingen.

Beste lezer,

U heeft "Hart voor de Natuur" in handen. Het blad is een uitgave van het Natuurplatform Helmond, een samenwerkingsverband van vijf Helmondse Natuurorganisaties.

- Groei en Bloei afd. Helmond
- De Imkersvereniging Helmond
- IVN Helmond
- Buurttuin Voorstee
- Landschapspark Kloostereinde
- Wildbeheereenheid De Helm

Wij vinden het belangrijk dat het Helmondse publiek het samenwerkingsverband Natuurplatform Helmond kent. Dit blad ligt daarom op verschillende plaatsen binnen de gemeente om mogelijk te maken dat zoveel mogelijk mensen het blad kunnen inzien en lezen.

Wilt u ons helpen, laat dit blad dan ook hier achter, zodat het beschikbaar blijft voor anderen. Wilt u het blad graag zelf hebben om het rustig door te lezen dan kunt u naar de website natuurplatformhelmond.nl gaan en daar het blad downloaden.

Dank u wel!

Foto: Henk Buiting

Foto: Fred Asmussen

